

VIHAR

Irta: vitéz Somfai László

V ALAHOL csapódott egy félszerajtó. Mintha a lelkén ráztak volna egyet. Azután üres csend. Csak addig, hogy megforduljon a fejében: él. Igen, ő él, ezen hát nincs mit töprengnie. Él, mert hiába rakja durva, agyondolgozott két markát fülére, az örült vihar hangsárkányokon vágat az agyába; hiába borul az asztalra, hiába húnnya be szemét, hogy vakságot könyörögjön, feltornyosulnak csukott szemén át a kábító képek, mint bomlott vágatás, amelynek, hiába, egy, csak egy a vége mindenhogyan. A vér. Amely fekete foltban feküdt előtte.

Mihály megborzongott, mint kútbólhúzott.

Odakünt csapódott az ajtó. A vihar nem félt a borzalomtól, késtől, vértől, haláltól, ő maga volt a borzalom, halál. Mint féketszakított kölyökkutyák, ugattak az elemek, nyögött a föld terhes teste, amint haláltáncot reszketett rajta a nyáréji vihar. Még mindig esett. Hízott cseppek kopogtak a tavaly újrajavított három betónlépcsőn, amely a lucskos udvarról a gangra vezet. Az udvaron már tócsákban állhatott a víz, mert a sűrű cseppek fojtott, összefolyó zizegéssel vegyültek el a földön álló víztestvéreikkel. Hátrább, az udvar alsó végében az istálló felől néha lónyihogás jelentett életet, mintegy átmenetül a ház meg az éjtszakábaszaladó végtelen, vak tarlóföldek között.

Újból csapódott az ajtó. Összerezcent. Most eszébeszadt, hogy két órája, ott, a szomszédos tanyán, ide talán hat-száz lépésre, ott is csapódott. És utána bolond hajsa kezdődött. A bevágott ajtó mögött fürgeteges káromkodás ijesztgette az akkor már egymásraszaladó felhőtömböket. Ő maga a leütött lámpától megvakított sötétben kábult fejfel körültapogatott, megrezenve rántotta vissza a kezét, ahogy meleg tócsába ért. Tudta, mi az. A leány, Julis még meleg volt, hörgött, de nem beszélt. Alélt volt vagy halott, akkor meg sem fordult a fejében, hanem az ajtó mögötti káromkodás csengett újból a fülébe, agyába; a káromkodás utálatos visszacsengése dobott erőt ernyedt inaiba, hogy föl tudjon állni, végtelen nyújtózkodás után — amelytől a csontjai recsegetek, mint ócska taliga kereke — föllállni, kirohanni a

véreskezű gyilkos után, hogy beléfojtsa az utolsó szuszt, mégha az édesapja is!...

Most, hogy az elszabadult elemek éjtszakáján az esőmosta ablaknál állt, újra átborszongott rajta a borzasztó óra. Fizikailag újra érezte a hűvös áramot, amely arculköpte, amikor kilökte a vérgőzös tanyaszoba rozoga ajtaját. Újra éli most át, ahogy rohant utána. Nem a kövesút felé ment, hanem egyenesen át a tanyaudvaron. A trágyadombban megbotlott, keresztülesett; fölugrott és rohant tovább. A második dülő után rátalált a földútra. Erre ment, biztosan erre! Utánvetette magát. Az utat úgy ösmerte, hogy akár vakon is eltalál rajta. Most mégis elnyúlt néhányszor a szomjas földön, amely csakúgy tátogott a víz után. Az egyik nagyobb villámfénynél mintha látta volna amazt. Kukoricatábla mellett talán. Mire odaért, nem volt sehol. Fél órát szaladhatott, amikor esni kezdett. Ekkor már elérte a falu szélső házait. Lassított. Hát nem érte utol. Elszaladt. Hova mehetett? És mit akar most már ő itt?

Darabig állt, aztán halott-aléltnan bandukolt vissza a tanyaára.

S most itt gyötrődik az ablak előtt...

Megfordult, meglépte a hatot az ajtóig, kinyitotta s a konyhán keresztül kint volt az udvaron. A síkos szurokföld félszárig mászta meg a csizmáját, amíg az ólakhoz ért. Az egyik disznószállás ajtaját csapkodta a szél. Becsukta. Körülnézett az istállóban is, aztán visszaindult.

Az eső elcsillapult. Már alig esett. Csak a szél dudált tovább.

Amikor a lépcső alá ért, fönn, a harmadik fokon sötét tömeg állta útját. Mihály nem ért rá szólni sem, már kongott amaz:

— Hna! Meggyüttem!... Mit bámulsz? — És megindult be a házba.

Emennek lassan fölengedett a megmerevült lába és ahogy az apja után baktatott, a sötét konyha szögletéből fölfogta a kisbaltát. A foga is összevicsordult, ahogy a küszöböt átlépte. Az öreg már ruhástól, sáros-vizesen feküdt a vetetlen ágyon, mint rothadt gerenda az árok fenekén.

Mihály lerogyott az asztal mellé egy székre, lecsúsztatta az asztal lábához a baltát, aztán kinyögte:

— Mit akar itt? Hogy merte ide mégegyszer betenni a lábát?... — A hang tompán kongott és nem ismert benne a

sajátjára. Hogy nem jött válasz, újból kezdte: — Hajja-e! Elmennyen innen, annyit mondok!... Hiszen... hiszen véres a keze!... — És elcsuklott a hangja.

— Ölég legyen a szóbul! Fogd be a szád, kölyök, különben!...

A fiú kezében megvillant valami. A fekvő felijedt. Affenét! Felült. Látomásos szemmel, a hirtelen-összeomlások mélyrül fakadó sóhajával bámult az előtte ködlő semibe. Az a pillanat szakadt rá, amelyből emberenkint leginkább csak egy jut. A halálvárás pillanata. Nem látta, talán inkább csak érezte, hogy a másik pillanat már bezárhatja földi életét, ha a megvillanó szerszám most lecsap rá. Összegörnyedt ültében és sírós gyerekhangon nyögte:

— Vége... Elveszejtettem magam. Vége...

Fázós csend terpeszkedett be a szobába. Az ablakot is megrázta. Megdermed a tett. Megáll a mozgás, a lét. A semmi pillanata ez, amely sivárabb a felszántatlan őszi tarlónál.

A balta csendben, tempósan leereszkedett. A hörgő ember, aki az ágyon számolta utolsó perceit, észrevette ezt a mozdulatot. Az első gondolattöredéke a felszabadulás volt. De végül mégis csendes maradt. Összeesett, mint iszapban az ázott haraszt. Most végtelen fáradtság lépett be a szobába, rálopakodott az ágyra, megfésülte a véres embert, körülforgott rajta, megpihent a mellén. Hátrazuhant puha puffanással, miként szeptember végén a szekénderékba lökött tők és lezárult a szeme.

Amikor újra felnézett, derengett. Lassan kiváltak a tárgyak a homályból, közeledtek, majd egészen felismerhetőkké formálódtak. A balta már nem volt az asztal mellett. Mihály sem. Kisvártatva az utóbbi mégis megnyitotta az ajtót. Bejött, megállt.

— Móst mit tesz kend?

A válasz sokáig tévelygett. Megvárta, amíg az ember feltápáskodik a sáros takaróról. Ahogy leszállt, sóhajtott: Hej, Isten, Isten!... Nem nézett a fiára. Valamit a padlón bámult. Mihály ült le most az ágy szélére. Nézte az apját. A nagyerős parasztot. Ötvenéves emberfia. Hat gyerek apja. Harmincegy-néhány hold föld rabja.

Nagy szünetekkel nyílott beszédre a szájuk.

— Meghótt?

— Nem tom. Biztos... Akkor meg se mozdút. Hát aligha maradt meg...

Kint az istállóban bődült egy tehén.

— Hej, Zsömle, Zsömle, itthallak! Ki fej meg eztán? — Majd keményen hozzátette: — A gondod rajtuk legyen!

— Gyülölöm kedet, ahogy gyilkost szokás, de ... Miért, miért tette? Ezt mongya meg, erre feleljen! Miért tette?! ... Soha nem kérdeztem magátú semmit, de ehhő most jogom van! Megmongya vagy agyonütöm! ... — Fölugrott, az öreg felé fordult és tekintete belevágódott a szemébe. Kemény dac vágott vissza feléje.

— Mi közöd hozzá! Nem te hóttá meg! ...

— Nem én, igaza van, de én is! Mer Julis meg én ... Tudhassa! ...

— Nem tudok semmit! És nem akarok tunni semmit! — Még mindig egymásbakapaszkodott a két tekintet. Apa és fiú viaskodott. Hosszan, beteges nagyoterölködéssel kuszálódtak egybe. És jaj a legyőzöttnek! Ezt tudja is mindkettő.

Aztán az öregebb egyszercsak elfordította a fejét. Vége, hiába, úgyis, vége. Összeomlanak a falak és maga meztele-nül marad a lángok éhes karjaiban.

Mihály győzött. A jövő győzött. De a győzelem: halottitor. Mert a Julis, a Julis nincs ... Fekete haja nem fénylik többé feléje. Szeme nem perzsel tovább. Ringó dereka nem kárhoztat többé. Elment ...

Már sajnálta amazt. Az elfordult tekintetből gyermek kandikált ki. Síró, tehetetlen kisgyerek. A sötét viharban mint gyilkos állat jött meg, most szánnivaló, kicsiny féreg.

— Hajja-e! — Kezdte a fiú. — Senki se tuggya. Hogy ki vót! Hogy maga vót! ...

E szóra megrezzent a másik.

— Hajja-e idesapám! — Most először szólította így. — Én vótam, hajja-e! Én vótam, aki megöttem! Érti-e? Én öttem meg a Julist! ...

De az apja mindkét vállát megragadta, rázta, rázta az eszelőset. Hiába. Mihály egyre mondta.

— Maga öregember. Pihennie köll! Meghalna, ha bezárnák. Én kibírom. Ha fölakasztanak, most már az is mindegy! Ha már ő úgyse él ... Valakinek bünhődnie köll!

Az utolsó mondat belenyilalt az öregbe. Valakinek bünhődnie köll ... Belemarkolt a fia vállába és a sarokba lódította. Huppant, mint a krumpliszásák.

— Taknyos kölyök! Te senki, te! Ki vagy te?! Te akarsz énbélülem csúfot üzni?! Te?! ...

És széles lépésekkel kidübörgött. A konyhaajtó megnyikordult: valakinek bűnhődnie köll!... Az udvaron nem nézett mégcsak az istálló felé sem. Szemén elborult a vörös vakság. A taknyos!... Bevágta a kalapot a fejébe. Ezért etette hát harminc esztendeig? Félrerakna, mint elhordott csizmát... Valakinek bűnhődnie köll...

Mihály szédülösen vágódott talpra. Hol van? Hova lett hát? Megszökött? Már az udvaron rohant utána. Még látta, hogy a falu felé fordul. Darabig rohant utána.

— Ájjon meg! Hajja-e, ájjon meg!...

Hiába. Azután fölnezzett a magas égre és a könyörületes Istent kereste.

FÉRFIÉNEK

*Vidékem, melyet annyiszor
versbe gyúrtalak,
Elhagylak, mint ketrecüket
szabadult vadak.*

*De mezítleen bárhová is
álljak, rab vagyok,
mint az egek trónusához
láncolt angyalok.*

*A megfoghatatlan lélek
Kotorász bennem.
Könnyet indít, ideget húz,
tű a testemben.*

*Elfordultam én töletek,
zsenge szép dombok.
Befordultam barlangomba,
rémülten kongok.*

*Vak idő, mely bevezetél,
hagyd a kezemet.
Holt tájon sajkás értelem,
mentsd meg lelkemet...*

Takáts Gyula